

A. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ζεὺς οὖν δείσας περὶ τῶ γένει ἡμῶν μὴ ἀπόλοιτο πᾶν, Ἑρμῆν πέμπει ἄγοντα εἰς ἀνθρώπους αἰδῶ τε καὶ δίκην, ἴν' εἶεν πόλεων κόσμοι τε καὶ δεσμοὶ φιλίας συναγωγοί. Ἐρωτᾷ οὖν Ἑρμῆς Δία τίνα οὖν τρόπον δοίη δίκην καὶ αἰδῶ ἀνθρώποις· «Πότερον ὡς αἱ τέχναι νενέμηνται, οὕτω καὶ ταύτας νείμω; νενέμηνται δὲ ὧδε· εἰς ἔχων ἰατρικὴν πολλοῖς ἱκανὸς ἰδιώταις, καὶ οἱ ἄλλοι δημιουργοί· καὶ δίκην δὴ καὶ αἰδῶ οὕτω θῶ ἐν τοῖς ἀνθρώποις, ἢ ἐπὶ πάντα νείμω;» «Ἐπὶ πάντα», ἔφη ὁ Ζεὺς, «καὶ πάντες μετεχόντων· οὐ γὰρ ἂν γένοιτο πόλεις, εἰ ὀλίγοι αὐτῶν μετέχοιεν ὥσπερ ἄλλων τεχνῶν· καὶ νόμον γε θεὸς παρ' ἐμοῦ τὸν μὴ δυνάμενον αἰδοῦς καὶ δίκης μετέχειν κτείνειν ὡς νόσον πόλεως». Οὕτω δὴ, ὦ Σώκρατες, καὶ διὰ ταῦτα οἱ τε ἄλλοι καὶ Ἀθηναῖοι, ὅταν μὲν περὶ ἀρετῆς τεκτονικῆς ἢ λόγος ἢ ἄλλης τινὸς δημιουργικῆς, ὀλίγοις οἴονται μετεῖναι συμβουλῆς, καὶ ἐάν τις ἐκτὸς ὧν τῶν ὀλίγων συμβουλευῆ, οὐκ ἀνέχονται, ὡς σὺ φῆς—εἰκότως, ὡς ἐγὼ φημι—ὅταν δὲ εἰς συμβουλήν πολιτικῆς ἀρετῆς ἴωσιν, ἦν δεῖ διὰ δικαιοσύνης πᾶσαν ἰέναι καὶ σωφροσύνης, εἰκότως ἅπαντος ἀνδρὸς ἀνέχονται, ὡς παντὶ προσῆκον ταύτης γε μετέχειν τῆς ἀρετῆς ἢ μὴ εἶναι πόλεις. Αὕτη, ὦ Σώκρατες, τούτου αἰτία.

Φύσει μὲν οὖν ἡ ὁρμὴ ἐν πᾶσιν ἐπὶ τὴν τοιαύτην κοινωνίαν [: τὴν πόλιν]· ὁ δὲ πρῶτος συστήσας μεγίστων ἀγαθῶν αἴτιος. Ὅσπερ γὰρ καὶ τελεωθεὶς βέλτιστον τῶν ζώων ἀνθρωπὸς ἐστίν, οὕτω καὶ χωρισθεὶς νόμου καὶ δίκης χεῖριστον πάντων. Χαλεπωτάτη γὰρ ἀδικία ἔχουσα ὄπλα· ὁ δὲ ἀνθρωπος ὄπλα ἔχων φύεται φρονήσει καὶ ἀρετῇ, οἷς ἐπὶ τὰναντία ἔστι χρῆσθαι μάλιστα. Διὸ ἀνοσιώτατον καὶ ἀγριώτατον ἀνευ ἀρετῆς, καὶ πρὸς ἀφροδίσια καὶ ἐδωδὴν χεῖριστον. Ἡ δὲ δικαιοσύνη πολιτικόν· ἡ γὰρ δίκη πολιτικῆς κοινωνίας τάξις ἐστίν, ἢ δὲ δικαιοσύνη τοῦ δικαίου κρίσις.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να επαληθεύσετε ἢ να διαψεύσετε το περιεχόμενο των ἐπόμενων προτάσεων γράφοντας στο τετράδιό σας τον ἀριθμὸ της πρότασης καὶ **Σωστό** ἢ **Λάθος** καὶ παραθέτοντας το χωρίο του κειμένου που ἐπιβεβαιώνει τὴν ἀπάντησή σας.

1. Ο καταμερισμὸς τῆς ἐργασίας ἐξυπηρετεῖ τὸ σύνολο τῶν πολιτῶν.
2. Ἡ συμμετοχὴ στις δημιουργικὲς τέχνες εἶναι καθολικὴ.
3. Ἡ συμμετοχὴ στὴν πολιτικὴ ἀρετὴ εἶναι καθολικὴ.
4. Οἱ ἐμφυτεῖς δυνάμεις τοῦ ἀνθρώπου ἐξυπηρετοῦν ἀποκλειστικὰ τὴ φρόνηση καὶ τὴν ἀρετὴ.
5. Ὁ ἀνθρώπος δίχως ἀρετὴν ῥέπει στὴ λαιμαργία.

10 μονάδες

B. Στὰ δύο ἀποσπάσματα χρησιμοποιεῖται ὁ ὅρος «δίκη». Ποιο εἶναι τὸ περιεχόμενο καὶ ποια τὰ ἀποτελέσματα τῆς συγκεκριμένης ἀξίας;

10 μονάδες

Γ. Σχηματίστε μία πρόταση για καθεμιά από τις ακόλουθες λέξεις ώστε να φαίνεται η σημερινή σημασία της: *κόσμοι, δεσμοί, ιδιώταις, δημιουργοί, ανοσιώτατον*. Ποιες από τις λέξεις αυτές χρησιμοποιούνται σήμερα με διαφορετική σημασία από αυτήν που έχουν στο κείμενο;

10 μονάδες

Δ. Να αντιστοιχίσετε τα ονόματα της στήλης Α με τα στοιχεία της στήλης Β.

Σωκράτης	α. μύθος
	β. μαιευτική
	γ. σχετική αλήθεια
	δ. διαλεκτική
Πρωταγόρας	ε. διάλεξη
	στ. σχολιασμός επών
	ζ. επαγωγική
	η. καθολική αλήθεια
	θ. φιλόσοφος
	ι. σοφιστής

10 μονάδες

Ε. Αφού μελετήσετε το απόσπασμα «*Οὕτω δὴ, ὦ Σώκρατες, καὶ διὰ ταῦτα ... τούτου αἰτία*» και το παρακάτω μεταφρασμένο κείμενο, να απαντήσετε στο ερώτημα: πώς συσχετίζουν την πολιτική αρετή ο Πρωταγόρας και πώς ο Σωκράτης με τις αντιλήψεις και τη συμπεριφορά των Αθηναίων στον δημόσιο βίο τους;

Πλάτωνος, Πρωταγόρας 319b-d

Εγώ [δηλ. ο Σωκράτης] λοιπόν θεωρώ, όπως και οι άλλοι Έλληνες, πως οι Αθηναίοι είναι σοφοί. Και βλέπω ότι, όποτε συγκεντρωνόμαστε στην εκκλησία του δήμου, όταν η πόλη πρόκειται να εκτελέσει κάποιο έργο οικοδομικό, καλούμε τους οικοδόμους ως συμβούλους στην οικοδομία, κι όταν πάλι πρόκειται για ναυπηγικό έργο, καλούμε τους ναυπηγούς, και με τον ίδιο τρόπο πράττουμε όταν πρόκειται για όλα τα αντίστοιχα έργα, για όσα δηλαδή θεωρείται πως είναι διδακτά και μπορεί κάποιος να τα μάθει με κατάλληλα μαθήματα. Εάν επιχειρήσει δε κάποιος άλλος να δώσει τη συμβουλή του στον δήμο, κάποιος που οι άνθρωποι δεν τον θεωρούν τεχνίτη σχετικό, η συνέλευση δεν τον αποδέχεται, ακόμα κι αν είναι και ωραίος και πλούσιος και από μεγάλη οικογένεια. Αντίθετα τον κοροϊδεύουν και του φωνάζουν, μέχρι αυτός που τόλμησε να μιλήσει να φύγει μόνος του τρομοκρατημένος ή μέχρι να τον σύρουν οι τοξότες και να τον βγάλουν σηκωτό, με διαταγή των πρυτάνεων. Για τα θέματα λοιπόν που θεωρούν [οι Αθηναίοι] ότι εξαρτώνται από κάποια συγκεκριμένη τεχνογνωσία, έτσι ενεργούν. Όταν όμως πρέπει να αποφασιστεί κάποιο ζήτημα που αφορά τη διοίκηση της πόλεως, σηκώνεται και δίνει τις συμβουλές του γι' αυτό εξίσου και ο οικοδόμος και ο

σιδεράς και ο έμπορος ή ο ναυτικός και ο πλούσιος και ο φτωχός και αυτός που είναι από μεγάλο γένος και αυτός που δεν είναι από κάποια γενιά σπουδαία. Και κανένας δεν τους ψέγει γι' αυτό, όπως τους προηγούμενους: γιατί εσύ, χωρίς να έχεις διδαχθεί από πουθενά αυτό το πράγμα και χωρίς να έχεις δάσκαλο σ' αυτό το θέμα, θέλεις τώρα να δώσεις και συμβουλές. Άρα, είναι προφανές πως δεν θεωρούν ότι το πράγμα αυτό είναι κάτι που διδάσκεται.

10 μονάδες

B. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

ΠΛΑΤΩΝ, *Μένων*, 80

Ο Μένων προσπάθησε να ορίσει την αρετή αλλά όλοι του οι ορισμοί ανασκευάστηκαν από τον Σωκράτη. Στο απόσπασμα που ακολουθεί παρακολουθούμε το ξέσπασμα του Μένωνα εναντίον του Σωκράτη.

MEN. Ὁ Σώκρατες, ἤκουον μὲν ἔγωγε πρὶν καὶ συγγενέσθαι σοι ὅτι σὺ οὐδὲν ἄλλο ἢ αὐτός τε ἀπορεῖς καὶ τοὺς ἄλλους ποιεῖς ἀπορεῖν· καὶ νῦν, ὡς γέ μοι δοκεῖς, γοητεύεις με καὶ φαρμάττεις καὶ ἀτεχνῶς κατεπάδεις, ὥστε μεστὸν ἀπορίας γεγονέναι. καὶ δοκεῖς μοι παντελῶς, εἰ δεῖ τι καὶ σκῶψαι, ὁμοιότατος εἶναι τό τε εἶδος καὶ τᾶλλα ταύτη τῇ πλατεῖα νάρκη τῇ θαλαττία· καὶ γὰρ αὕτη τὸν ἀεὶ πλησιάζοντα καὶ ἀπτόμενον ναρκᾶν ποιεῖ, καὶ σὺ δοκεῖς μοι νῦν ἐμὲ τοιοῦτόν τι πεποιηκέναι, [ναρκᾶν]· ἀληθῶς γὰρ ἔγωγε καὶ τὴν ψυχὴν καὶ τὸ στόμα ναρκῶ, καὶ οὐκ ἔχω ὅ τι ἀποκρίνωμαί σοι. καίτοι μυριάκις γε περὶ ἀρετῆς παμπόλλους λόγους εἶρηκα καὶ πρὸς πολλούς, καὶ πάνυ εὖ, ὡς γε ἐμαυτῷ ἐδόκουν· νῦν δὲ οὐδ' ὅ τι ἐστὶν τὸ παράπαν ἔχω εἰπεῖν. καὶ μοι δοκεῖς εὖ βουλευέσθαι οὐκ ἐκπλέων ἐνθένδε οὐδ' ἀποδημῶν· εἰ γὰρ ξένος ἐν ἄλλῃ πόλει τοιαῦτα ποιῶις, τάχ' ἂν ὡς γόης ἀπαχθείης.

(J. Burnet, εκδ. 1900–07. *Platonis opera*. I–V. Οξφόρδη: Clarendon Press. Ανατ. 1967–68.)

Λεξιλόγιο

φαρμάττω = ποτίζω με φάρμακα

κατεπάδω = αποκοιμίζω με λόγια

σκώπτω = αστειεύομαι

γόης = μάγος

νάρκη = είδος σαλαχοειδών, θαλάσσια μουδιάστρα (τσούχτρα, μέδουσα)

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Να μεταφραστεί το απόσπασμα «καὶ γὰρ αὕτη τὸν ἀεὶ πλησιάζοντα ... νῦν δὲ οὐδ' ὅτι ἐστὶν τὸ παράπαν ἔχω εἰπεῖν.»

10 μονάδες

A2. Με τι παρομοιάζει ο Μένωνας τον Σωκράτη και γιατί;

10 μονάδες

B1. καὶ γὰρ αὕτη τὸν ἀεὶ πλησιάζοντα καὶ ἀπτόμενον ναρκᾶν ποιεῖ, καὶ σὺ δοκεῖς μοι νῦν ἐμὲ τοιοῦτόν τι πεποιηκέναι: να μεταφέρετε τις αντωνυμίες του αποσπάσματος στη γενική ενικού και πληθυντικού.

5 μονάδες

B2. Να γράψετε τους ζητούμενους τύπους.

ἀπορεῖς: β' ενικό προστακτικής στον ίδιο χρόνο και φωνή

σκῶψαι: β' ενικό οριστικής στον ενεστώτα και τον αόριστο

ἀπτόμενον: ίδιο τύπο στον παρακείμενο

εἰπεῖν: μετοχή ίδιου χρόνου, ουδέτερο γένος ονομαστική πληθυντικού

ἐκπλέων: γ' ενικό οριστικής παρατατικού

5 μονάδες

Γ1. καὶ δοκεῖς μοι παντελῶς, εἰ δεῖ τι καὶ σκῶψαι, ὁμοιότατος εἶναι τό τε εἶδος καὶ τᾶλλα ταύτη τῇ πλατεία νάρκη τῇ θαλαττία: να χαρακτηρίσετε συντακτικά τους υπερτονισμένους τύπους.

5 μονάδες

Γ2. εἰ γὰρ ξένος ἐν ἄλλῃ πόλει τοιαῦτα ποιῶς, τάχ' ἂν ὡς γόης ἀπαχθείης.: να αναγνωρίσετε τον υποθετικό λόγο και να τον μετατρέψετε στο αντίθετο του πραγματικού και σε αόριστη επανάληψη στο παρόν.

5 μονάδες